

2015. júiusi mérnök évfordulók, emlénapok

3. – 140 éve született Svachulay Sándor repülőgép- konstruktor

Kassán született Svachulay Sándor (1875-1954) géplakatos, repülőgép- konstruktor. 1909-ben hegesztett acélsöves repülőgépet készített, amely a korszerű rács törzsű repülőgépek elődje volt. „Albatros” gépét felhúzható futószerkezettel látta el, amit külföldön csak jóval később alkalmaztak. 1934-ben két könnyű (kb. 60 kg tömegű) vitorlázó repülőgépet épített. Nevéhez fűződik az állítható fémlégcsavar és a leszállás sebességét csökkentő berendezés megoldása is.

5. – Környezetvédelmi világnap

1972-ben e napon nyílt meg Stockholmban „Ember és bioszféra” címmel az ENSZ környezetvédelmi világkonferenciája. Az emberi környezettel foglalkozó konferencia június 5-ét nemzetközi környezetvédelmi nappá nyilvánította.

7. – Építők napja

Az 1897 júniusában tartott első országos építőmunkás kongresszus emlékére az Építők napja szabadtéri rendezvényeket országszerte minden év június első vasárnapján tartják.

7. – Pedagógusnap

Június első vasárnapja a pedagógusok napja is, melyet Magyarországon 1952-ben ünnepelték először. Egy jó tanács: „Taníts valahol valamit, lehetőleg szakmád fontosabb területeivel kapcsolatos tárgyat. Összegezned kell, amit tudsz, ettől jobban fogod tudni.”

8. - 170 éve kezdték meg a Tisza szabályozását

A XIX. század első felében hazánk területének 13 %-át rendszeresen elöntötték a szabályozatlan folyók. A vízjárta területnek több mint a fele, mintegy kétmillió hektár a Tisza és mellékfolyóinak árterületére esett. A folyó szabályozása Vásárhelyi Pál tervei alapján 1845-ben e napon kezdődött meg, a munka nagy részét az 1850–1860-as években végezték el és 1875-ben fejezték be.

9. – Akkreditációs világnap

A megfelelőség-értékelő szervezetek felkészültségének és alkalmasságának értékelése a nemzeti műszaki infrastruktúra és a fogyasztóvédelem meghatározó eleme. E nap a világ országai nemzeti akkreditáló testületei és az akkreditált szervezetek világnapja, amelyről több mint száz ország akkreditáló testületei emlékeznek meg idén is.

10. – 390 éve született Apáczai Csere János

E napon, Apácán született Apáczai Csere János (1625-1659) természettudós, az első nemzeti nyelvű enciklopédiánk (Magyar Encyclopaedia, 1653. Utrecht) szerzője. Bár munkáiban bölcsélettel, természettudományokkal és matematikával foglalkozott, de elsősorban nevelő és művelődéstörténetünk magvetőjeként tisztelhetjük. Az iskolát a nemzeti boldogulás alapjának, a jó iskolák hiányát pedig nemzeti szerencsétlenségnek tartotta, joggal tekinthető a magyar polgári pedagógia úttörőjének. Az iskolai oktatás kiterjesztését, a magyar felsőoktatás megteremtését tekintette a felemelkedés zálogának.

10. – Villamosság nemzetközi napja

Az Európai Elektrotechnikai Egyesületek Szövetsége (EUREL) javaslatára e nap - a francia André Marie Ampère (1775-1836) halálának évfordulója - a villamosság nemzetközi napja. Ampérenek nagyon fontos szerepe volt villamosság, az elektrotechnika alapösszefüggései felfedezésében és megfogalmazásában.

13. – Feltalálók napja

A Magyar Feltalálók Egyesülete e napot a „Magyar Feltalálók Napjának” nyilvánította, annak emlékére, hogy a Nobel díjas Szent-Györgyi Albert (1893-1986) egyetemi tanár az „Eljárás jól eltartható nagy C-vitamintartalmú készítmények előállítására” c. találmányi bejelentését 1941. június 13-án tette meg, amely útjára indította az emberiség egyik legfontosabb gyógyszerét, a C-vitamint. Nincs ezen kívül még egy magyar szabadalom, amely ekkora hatású lett volna az innováció terén.

14. – 130 éves a magyar vízjogi törvény

Az első vízjogi törvényt 1885-ban e napon hirdették ki és 1886. január 1-étől lépett hatályba. Az 1885. XXIII. sz. törvény cikk életbe léptetése óta sajnálatos módon szakadatlan küzdelem folyik a vizeink beszennyezése ellen.

22. – 280 éve létesült az első magyar műszaki főiskola

A magyar természettudományos oktatás szervezeti kereteinek megteremtésével szinte párhuzamosan - főleg a bányavárosokban - új technikai kultúrák terjedtek el, ill. fejlődtek tovább. Mindezek igényelték az ilyen irányú szakoktatás megszervezését. Ennek megvalósítására 1735. június 22-én III. Károly király (1711-1740) Selmecbányán bányatisztképző iskolát (az első magyar műszaki főiskola) alapított, ahol 1763-tól már több tanszék működött, s később 1770-ben megkapta az akadémiai rangot. 1770-re Európa egyik legkorszerűbb szakintézménye lett a selmeci akadémia, a Selmecbányai Bányatisztképző Intézet.

23. – 220 éve született Török Ignác mérnök

Gödöllőn született nemescsói Török Ignác (1795-1849) honvéd vezérőrnagy, hadimérnök, az aradi vértanúk egyike. Tanulmányait Bécsben a hadmérnöki akadémián végezte. A szabadságharc kitörése idején károlyvárosi erődítési igazgató. Később a komáromi erődítési munkák irányítója lett. 1849 júliusában Szeged erődítési munkáit végezte. Az utolsó napokat Aradon töltötte.

28. – 140 éve született Sabathiel Richárd mérnök

Budapesten született Sabathiel Richárd (1875-1942) mérnök, egyetemi tanár. 1905-től Zielinski Szilárd tervezőirodájában dolgozott. Számos vízerőtelep és völgyzáró gát építésében vett részt. 1914-ben önálló lett, terve alapján épült meg többek között az ikervári vízerőmű, a soroksári Duna-ág vízerőtelepe, a tiszaluci vízmedence.

29. – Design világnapja

A Design világnapját az Ipari Formatervezési Társaságok Nemzetközi Szövetsége, az International Council of Societes of Industrial Design hirdette meg, alapításának 50. évfordulója alkalmából. Az 1957-ben, Londonban alapított ICSID (www.icsid.org) egy non-profit nemzetközi szervezet, amely ötven ország közel százötvenezer designerét képviseli.

29. – Duna nap

A Duna térsége Európa második legnagyobb vízgyűjtője, a folyó 10 országon, 4 fővároson folyik keresztül, a benne folyó víz még további 9 államból származik, és ezzel 19 országot és 81 millió kulturális, nyelvi és történelmi szempontból is sokszínű embert kapcsol össze. A Duna Védelmi Nemzetközi Bizottság (International Commission for the Protection of the River Danube – ICPDR) kezdeményezésére a Duna Védelmi Egyezmény aláírásának évfordulóján tartják minden évben Duna nap és a hozzá kapcsolódó rendezvényeket. E napon nem csak a szakemberek, hanem egész társadalmunk figyelme a vízre, vízügyekre és kiváltképp a Dunára irányul. Információ: www.icpdr.org

30. – 70 éves a Neumann-féle TPV-elv

Neumann János (1903-1957) 1945. június 30-án kelt „*First Draft of a Report on the Edvac*” című 101 oldalas dolgozatában elsőként írta le egy tárolt program-vezérlésű (TPV) digitális számítógép felépítését, jellemzőit, és logikai működését. Tudatosította: a számítógép rendszertechnikai és alkalmazástechnikai szempontból is új eszköz, és felismerte az ebben rejlő, ebből adódó új lehetőségeket. A Neumann-elvek: - teljesen elektronikus számítógép; - kettes számrendszer alkalmazása; - aritmetikai egység alkalmazása (univerzális Turing-gép); - központi vezérlőegység alkalmazása; - belső program- és adattárolás.

Felhasznált irodalom:

- Évfordulóink a műszaki és természettudományokban 1994. és 1999. – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága
- História – Tudósnapár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók - <http://tudosnapar.kfki.hu/historia/>
- Mérnökök évfordulói 2015-ben – Magyar Mérnöki Kamara (www.mmk.hu) Történeti Bizottsága
- Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- Magyar Életrajzi Lexikon – 1967. – Akadémiai Kiadó
- Egyéb életrajzi források

Készítette: Sipos László